

Laiklik Tutum Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Laiklik Tutum Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=25297>

Özet

Laiklik Tutum Ölçeği (LTÖ), bireylerin din ve devlet işlerinin ayrılması ilkesine yönelik tutumlarının ölçmek amacıyla geliştirilmiş psikometrik bir araçtır. Ölçek geliştirme çalışması Parker ve Akçalı (2013) tarafından gerçekleştirilmiştir. Tek boyutlu olarak tasarlanan bu ölçek, 11 maddeden oluşmakta olup, yasal düzenlemeler ve sosyal yaşamdaki dini etkileşim konularındaki bireysel görüşleri değerlendirir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alfa) .86 olarak yüksek düzeyde bulunmuştur, bu da aracın güvenilirliğini işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler

Laiklik, Tutum, Ölçek Geliştirme, Psikometri, Türkiye, Din-Devlet ilişkileri, Sosyal Psikoloji.

Yazarlar

K. O. Parker, S. Akçalı

Amaç

Ölçeğin temel amacı, Türkiye bağlamında bireylerin laiklik ilkesine yönelik sahip oldukları tutumların geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçülebilecek, tek boyutlu bir ölçme aracı geliştirmektir. Bu tutumlar genellikle devletin yasal, hukuki ve sosyal alanlardaki düzenlemelerinde dini referanslara ne ölçüde yer verilmesi gerektiği gibi hassas konular etrafında odaklanmaktadır.

Geliştirme çalışması, laiklik konusunun toplumsal ve siyasi tartışmalardaki merkezi rolü göz önüne alınarak, bu karmaşık yapıyı psikolojik açıdan incelemek ve ampirik çalışmalara veri sağlamak amacıyla yapılmıştır. Ölçek, özellikle dini ve seküler değerler arasındaki çatışma potansiyelini değerlendiren araştırmalarda kullanılmak üzere tasarlanmıştır.

Yapı (Ölçülen Psikolojik Yapı)

Laiklik Tutum Ölçeği, bireylerin **laiklik** ilkesine yönelik genel kabul veya reddini yansıtan tek bir psikolojik yapıyı ölçmektedir. Bu yapı, bireyin kamusal alan, hukuk, eğitim ve aile hayatı gibi konularda dini kural ve emirlerin belirleyici rol oynaması gerektiği yönündeki inançlarının gücünü temsil eder. Yüksek puanlar genellikle laiklik ilkesine karşı daha az destekleyici bir tutumu veya dini kuralların kamusal alana daha fazla entegrasyonunu destekleyen bir tutumu işaret eder.

Ölçek, özellikle yasal ve etik düzenlemeler (örneğin kürtaj, miras hukuku, evlilik yaşı) söz konusu olduğunda dini emirlerin yasalara dahil edilip edilmemesi gerektiği yönündeki tutumları sorgulayarak, laikliğin kurumsal yönüne odaklanmaktadır. Bu yapı, **laik** ve **seküler** değerlere

bağımlılık düzeyini tek bir sürekli üzerinde konumlandırılmaktadır.

Geçerlik

Ölçeğin yapı geçerliği, kalan 11 madde üzerinden yapılan Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ile sınımlanmıştır. Analiz öncesinde örneklemin faktör analizi için uygunluğunu değerlendiren Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı .92 olarak hesaplanmıştır, bu değer oldukça yüksek olması örneklem yeterliliğini göstermiştir. Bartlett testi sonucu ise anlamlı bulunmuştur (1.829, $p = .000$), bu da faktörleştirme işleminin yapılabileceğini teyit etmiştir.

Temel Bileşenler Analizi (TBA) başlangıçta toplam varyansın %53'ünü açıklayan ve öz değeri 1'in üzerinde olan iki temel bileşen ortaya çıkarmıştır. Ancak, yapılan iki bileşenli çözümlemede bazı maddelerin (özellikle 6., 10. ve 8. maddeler) her iki faktöre de yakın ağırlıkta yüklendiği gözlemlenmiştir. Bu durum üzerine maddeler tek bir faktöre zorlanmıştır ve en anlamlı ve temiz yapıların, öz değeri 4.79 olan ve varyansın %43.5'ini açıklayan **tek bileşenli yapı** olduğu sonucuna varılmıştır. Yapı geçerliği değerlendirilirken, faktör yükleri .40'ın üstünde olan maddeler dikkate alınmıştır.

Güvenilirlik

Laiklik Tutum Ölçeği'nin güvenilirlik analizinde iç tutarlılık yöntemi kullanılmıştır. Hesaplanan Cronbach Alfa katsayısı .86 olarak belirlenmiştir. Bu değer, psikometrik standartlara göre ölçeğin iç tutarlılığını yüksek olduğunu ve maddelerin aynı yapıyı ölçme konusunda uyumlu olduğunu göstermektedir. Bu yüksek güvenilirlik düzeyi, ölçeğin araştırmalarda kullanılabilirliğini desteklemektedir.

Faktör Analizi

Ölçeğin faktör yapısını netleştirmek amacıyla yapılan Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) süreci, ölçek geliştirme çalışmasının kritik bir aşamasını oluşturmaktadır. Başlangıçta TBA ile elde edilen iki faktörlü çözüm, bazı maddelerin çapraz yüklenmeleri nedeniyle yapısal karmaşıklık sergilemiştir. Bu karmaşıklık, teorik yapının tek boyutlu olması gerektiği varsayımıyla birlikte, araştırmacılar tek faktörlü çözümü incelemeye yönlendirmiştir.

Tek faktöre zorlanan modelde, 11 maddenin tamamının tek bir faktöre yüksek yükler verdiği görülmüştür. Bu tek faktörlü yapı, toplam varyansın %43.5'ini açıklayarak ve 4.79 öz değere sahip olarak en güçlü ve anlamlı yapıyı sunmuştur. Bu sonuç, Laiklik Tutum Ölçeği'nin tek boyutlu bir yapıyı ölçtüğü hipotezini ampirik olarak desteklemektedir.

Ölçme Aracı

Test Türü: Geliştirme (Developmental Scale)

Biçim: Öz bildirim (Self-Report)

Madde Sayısı ve Boyut: 11 madde ve tek boyut.

Derecelendirme: 7'li Likert Ölçeği (1= Kesinlikle Katılmıyorum - 7= Kesinlikle Katılıyorum)

Mevcut Diller: Türkçe

Popülasyon Grubu: Genel Yetkin Popülasyon

Yaş Grubu: Yetkinler

Popülasyon Detayları: Bilgi mevcut değil (Geliştirme çalışması genellikle üniversite öğrencileri veya genel yetkin örneklem üzerinde yapılmıştır).

Test Metodolojisi: Psikometrik ölçek geliştirme süreci kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Laiklik Tutumu, Din ve Devlet ilişkisi, Sosyal Tutumlar, Cronbach Alfa, Yapısal Geçerlik, Psikoloji Çalışmaları Dergisi.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Oya Paker

Yazar ORCID Tanımlayıcı: Bilgi mevcut değil

Kurum E-posta Adresleri: oya.paker@ege.edu.tr

Yayın Adresi: Ege Üniversitesi, Psikoloji Bölümü (Varsayımsal)

Şinler, Ücret ve Test Yayı

Test Yayı: 2013 (Makalenin yayın yılı)

Şinler ve Kullanım Ücreti: Akademik ve araştırma amaçlı kullanım için genellikle yazarlarla iletişime geçilmesi önerilir. Ticari kullanım bilgisi mevcut değildir.

PDF Erişimi: Ölçeğin orijinal PDF belgesi aşağıdaki adresten indirilebilir: laiklik-tutum-olcegi-

[toad.pdf](#)

Kaynaklar

Paker, K. O. ve Akçalı, S. ?. (2013). Laiklik ve ilkin tutumlar üzerine bir ölçek geliştirme çalışması. *Psikoloji Çalışmaları Dergisi*, 33(1), 41-53.

Laiklik Tutum Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmuştur ve hiçbir şekilde değiştirilmemiştir. Ölçek tek boyutlu ve 11 maddeden oluşmaktadır. Aşağıda örnek maddeler listelenmiştir:

Kürtajla ilgili yasal düzenlemelerde dini emirler ve yasaklar da göz önüne alınmalıdır.

Miras hukuku, dinin emirlerine uygun şekilde yeniden düzenlenmelidir.

18 yaş altı evliliklerin dinen de kabul gördüğü için yasal olması makuldür.